

att personalvårdsnämnden eller yrkesinspektionen får i uppdrag att snarast verkställa en inventering av förekomsten av sådana personalvårdande anordningar (främst matställen) vid arbetsplatserna inom den statliga förvaltningen som avses i 9 § arbetarskyddslagen.

Stockholm den 21 januari 1965

Daniel Wiklund

Folke Nihlfors

Nr 142

Av herr **Heckscher m. fl.**, *angående beställningar av fartygsmateriel m. m. för försvaret.*

(Lika lydande med motion nr 113 i Första kammaren)

De försvarsuppgörelser som träffats sedan år 1958 ger ett uttryck för den enighet som råder mellan vårt lands demokratiska partier om försvarets betydelse. Uppgörelserna har grundats på en samfällid bedömning av den behövliga försvarskapaciteten och de samhällsekonomiska möjligheterna. På grundval av försvarsöverenskommelserna har statsmakterna fastställt målsättningen för försvaret och tilldelat de militära myndigheterna de medel som erfordrats för att uppnå den angivna målsättningen. Överenskommelserna har föregåtts av redovisningar från de militära myndigheternas sida av bl. a. stridsekonomiska värderingar av olika vapen och vapensystem. Försvarskommittéerna, liksom senare statsmakterna, har genom försvarsöverenskommelser och försvarsbeslut sedan övervägt och själva godkänt ifrågavarande bedömningar. De träffade försvarsbesluten innebär alltså icke blott ett fastställande av en viss målsättning och en viss kostnadsram utan även ett godkännande av de stridsekonomiska bedömningar och avvägningar på vilka såväl målsättning som kostnader grundats.

Den enighet kring vårt försvar, som numera råder, är utomordentligt betydelsefull. Den har i utlandet ökat respekten för vår försvars- och utrikespolitik. Sådan enighet mellan de demokratiska partierna bör även framdeles eftersträvas.

En förutsättning för att försvaret skall kunna lyftas över politiska meningsmotsättningar är uppenbarligen, att träffade överenskommelser hålls. Varje avsteg från en försvarsöverenskommelse medför risker för att fortsatt sådan enighet äventyras. Även om i vissa fall diskussioner förts rörande innebörden av 1963 års försvarsbeslut och om vissa åtgärders över-

ensstämmelse med detta, torde man ändå kunna säga att försvarsbeslutet hittills har tillämpats enligt sin innebörd. I den försvarshuvudtitel för budgetåret 1965/66, som Kungl. Maj:t nu lagt fram, redovisas emellertid vissa åtgärder, vilkas överensstämmelse med försvarsbeslutet kan ifrågasättas och vilka i varje fall på en punkt strider mot beslutet.

1962 års försvarskommitté var enig om att statsmakterna skulle ha full handlingsfrihet inför nästa försvarsuppgörelse. För att garantera sådan handlingsfrihet och undvika att bemyndigandeskulden vid den tidpunkt, då försvarsöverenskommelsen utlöper, överstiger den skuld som förelåg då överenskommelsen trädde i kraft, har beställningsbemyndigandena nu begränsats högst avsevärt i förhållande till vad tidigare gällt.

En betydelsefull fördel med de fleråriga försvarsöverenskommelserna har varit, att de militära myndigheterna därigenom beretts möjlighet till långsiktig planering. Med hänsyn till såväl den framtida materielens egenskaper som kostnaderna för dess anskaffning har den långsiktiga planeringen utomordentlig vikt. I själva verket vidtogs i 1963 års försvarsbeslut särskilda åtgärder för att möjliggöra en planering på högre nivå än vad som motsvarade de anslag som beräknades utgå under försvarsöverenskommelsens fyraårsperiod. Vid utarbetande av underlag för försvarskommitténs arbete och vid dennas ställningstaganden förutsattes också, att de fasta anslagen skulle kunna kompletteras genom beställningsbemyndiganden i sådan utsträckning att den långsiktiga planeringens krav kunde tillgodoses. Det finns ingenting i 1963 års försvarsbeslut som anger att bemyndigandeskulden i handlingsfrihetens intresse skall ligga på samma nivå vid överenskommelsens utgång som vid dess ikraftträdande. I och för sig behöver nämnda skulds storlek icke påverka graden av handlingsfrihet.

Genom det nu föreslagna förfarings sättet, som möjliggjorts genom en om-disponering av vissa anslag, har planeringsverksamheten försvårats. Nya förutsättningar med vilka de militära myndigheterna tidigare icke hade anledning att räkna har tillkommit. Den försvårade planeringen är ägnad att leda till både förseningar och fördröjningar.

För förtroendet för träffade försvarsöverenskommelser är det av vikt att alla parter kan utgå ifrån, att statsmakterna är helt inställda på att i försvarsöverenskommelsens anda verka för att underlätta planerings- och anskaffningsverksamheten. Mot bakgrunden av de åtgärder, som nu föreslagits i statsverkspropositionen, kan ifrågasättas, huruvida denna anda är för handen. Vad som förordats i fråga om införandet av ett tvåstegsförfarande även beträffande materielanskaffningar är också ägnat att försvåra och försena anskaffningsverksamheten. Även om vi har förståelse för de ekonomiska motiv, som kan anföras för att utsträcka tvåstegsförfarandet från militära befästningsarbeten även till materielanskaffningar, är det diskutabelt, huruvida icke ett sådant förfarings sätt i själva verket kan komma att motverka sitt eget syfte och i stället leda till fördröjningar. Vid bedömandet

av priset på vapenmateriel måste nämligen hänsyn tas till kvaliteten och till de tekniska egenskaperna hos den materiel som anskaffas. Ett tvåstegsförfarande kan försvåra den successiva uppföljning av utvecklingen av olika vapen som syftar till att, i det ögonblick då beställningen görs, er-hålla det bästa utbytet för nedlagda belopp.

Även om här ovan angivna förfaringssätt icke kan anses stå i direkt strid med 1963 års försvarsbeslut, är de dock obestriddligen ägnade att försvåra beslutets praktiska förverkligande. I fråga om det avstyrkta beställningsbemyndigandet om 91 miljoner kronor för åtta kanonbåtar gäller där- emot, att de står i strid med försvarsbeslutet. Ifrågavarande vapensystem ingick i marinplan 60. Det prövades och accepterades av 1962 års försvarskommitté och av Kungl. Maj:t i propositionen till 1963 års riksdag samt godkändes slutligen av nämnda riksdag. Som inledningsvis framhållits, hade inför försvarskommittén föredragits stridsekonomiska bedömningar avseende skilda vapen, och kommittén uttalade uttryckligen sin anslutning till de av de militära myndigheterna gjorda avvägningarna. För att under en fyraårsperiod vinna vissa besparingar i förhållande till kostnadsramen gjorde försvarskommittén en detaljgranskning av olika objekt och fann sig efter prövning från fall till fall kunna uppskjuta vissa särskilt angivna sådana, till vilka ställning icke skulle behöva tagas under den tid försvarsöverens- kommelsen skulle gälla. Kanonbåtarna tillhörde icke nämnda objekt. Anskaffning av dem skulle enligt beslutet påbörjas under försvarsöverens- kommelsens löptid. Om icke tidsförsening skulle inträda, måste viss mate- riel med lång tillverkningstid beställas redan kommande budgetår. Därest Kungl. Maj:ts nu uttalade avsikt att innehålla begärda beställningsbemyndiganden fullföljes, måste en försening inträda som blir desto allvarligare som kanonbåtarna är avsedda att ersätta successivt utgående motortorped- båtar av äldre typ.

Den kostnadsfördyring som inträtt i förhållande till vad som gällde vid tiden för 1963 års försvarsbeslut — vilken tidpunkt bör vara avgörande och icke kostnadsberäkningarna i marinplan 60 — är icke av den storleks- ordning att den kan åberopas som motiv för ändrat ståndpunktstagande. I stort sett motsvarande kostnadsfördyringar har drabbat även andra vapen och vapensystem. Vid den nya bedömning, som överbefälhavaren på för- svarsministrarnas anmodan verkställt hösten 1964, har icke heller framkommit några motiv som föranleder ett frångående av tidigare fattade beslut. Under sådana förhållanden innebär det nu gjorda ståndpunktstagandet ett frångående av försvarsöverenskommelsen.

Av propositionen synes emellertid framgå att något sådant frångående i varje fall hittills icke avsetts; åtgärden skulle syfta till att vinna tid för vissa ytterligare överväganden rörande projektet. De överväganden, varom här är fråga, avser emellertid uppenbarligen avvägningar till vilka statsmakterna tidigare tagit klar ställning. Det kan mot bakgrunden härav icke anses

rimligt, att ifrågavarande överväganden får innebära en försening av anskaffningsverksamheten. Departementschefens uppfattning att inför förestående försvarsförhandlingar allmän restriktivitet bör iakttas i fråga om nya beställningsbemyndiganden får alltså — i varje fall vad gäller kanonbåtarna — till effekt att försvarsbeslutets fullföljande äventyras. Enligt vår mening bör därför det begärda beställningsbemyndigandet om 91 milj. kr. för anskaffning av kanonbåtar lämnas. Härför erfordras icke någon ökning av anslagen för anskaffning av fartygsmateriel för budgetåret 1965/66.

Med återopande av vad sålunda anförts får vi hemställa, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att beställningar av fartygsmateriel m. m. får läggas ut intill ett belopp av 221 milj. kr.

Stockholm den 25 januari 1965

Gunnar Heckscher

Gösta Bohman

Leif Cassel

Rolf Eliasson

Tage Magnusson

Eric Nilsson

Hans Nordgren

Bo Turesson

Karin Wetterström

Nr 143

Av herr **Björkman** och fru **Kristensson**, om inrättande av en *assistenttjänst och en kontoristtjänst vid karolinska institutets institution för pediatrik patologi.*

I motion vid 1964 års riksdag (nr 567) hemställdes om inrättande av en amanuens tjänst vid karolinska institutets institution för pediatrik patologi. Tjänsten hade tillstyrkts av universitetskanslern, men departementschefen hade icke bifallit framställningen. Lärarkollegiet vid karolinska institutet har sedan 1961 upptagit en sådan tjänst i sina petita, och universitetskanslern har tillstyrkt den sedan 1963.

Motionen vann icke riksdagens bifall. Till de skäl som anfördes i förra årets motion och som alltjämt gäller kan följande läggas. Frånsett att undervisningen med rådande personella resurser blir mycket otillfredsställande, kan ej heller rationell forskning på detta område bedrivas. Detta är så mycket mer beklagligt som många bidragsgivare är villiga att satsa stora belopp på forskning inom barnsjukdomarnas område. Forskning bedrivs även på andra håll och med andra metoder, men fastställande av de förändringar som sjuka organ undergår kräver specialutbildad expertis. Åtskilliga fors-